

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

**МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ
ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ»,
присвяченої вшануванню пам'яті
Полторака Валентина Семеновича,**

26-28 травня 2021 р.

м. Одеса

УДК: 371.11
ББК: 72+74.58

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (протокол № 13 від 24.06.2021 р.)

Рецензенти:

Койчева Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Савченко Лариса Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор
Криворізького державного педагогічного університету

ISBN 978-966-927-770-1

Теорія та практика управління педагогічним процесом : матеріали VI
міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої вшануванню
пам'яті Полторака Валентина Семеновича, м. Одеса, 26-28 травня 2021 року /
відп. за вип. А. В. Полторак – Одеса: Астропринт, 2021.

До збірника увійшли матеріали VI міжнародної науково-методичної
конференції «Теорія та практика управління педагогічним процесом»,
присвяченої вшануванню пам'яті видатного педагога-вченого Полторака
Валентина Семеновича, яка відбувалася у Державному закладі
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського» 26-28 травня 2021 року.

Матеріали конференції відображають науково-дослідницькі та
методико-орієнтовані підходи щодо організації управлінсько-
функціональних аспектів науково-дослідної роботи в освітніх закладах.

Збірник призначений для магістрантів, аспірантів, викладачів,
науковців і керівників закладів освіти.

Відповідальність за достовірність наведених у публікаціях фактів
несуть автори статей. Наукові статті друкуються за авторськими варіантами.

© Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського», 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

<i>Бартенєва І.О.</i> АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ	6
<i>Вершинін В. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ КЛАСИЧНОГО ЖИВОПИСУ КИТАЮ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПЛАКАТІ: ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ХУДОЖНЬОГО НАПРЯМКУ	8
<i>Вітрук О.А.</i> ФОРМУВАННЯ ПІДПРИСМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	11
<i>Васильонук К.М., Сисоєва І.О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	14
<i>Волошина А.О.</i> СТВОРЕННЯ УМОВ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	16
<i>Дарманська І.М.</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	19
<i>Катинська Л.Л.</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ»	21
<i>Павлішена Л.В.</i> ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	27
<i>Петухова І.О.</i> ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТИ ВИМОГАМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСОБИСТОСТІ	29

групи. Виховна функція контролю сприяє формуванню у магістрантів внутрішньої переконаності у необхідності засвоєння змісту тих чи інших освітніх компонентів (тем), власного відповідального ставлення до освітнього процесу.

Таким чином педагогічний контроль у підготовці студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти розглядаємо з позиції системотвірного явища, завдяки якому підвищується якість формування знань, умінь, навичок (аналітичних, пізнавальних, практичних), мотиваційних потреб та ціннісних орієнтирів.

Список використаних джерел

1. Романишина Л.М. Система поетапного контролю навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання з дисциплін природничого циклу: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Київ, 1997. 417 с.

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Катинська Лідія Леонідівна

*викладач-методист Володимир-Волинського
педагогічного фахового коледжу ім. А. Ю. Кримського
Волинської обласної ради, м. Володимир-Волинський, Україна*

Ключові слова: предметна компетентність, педагог, самореалізація, творчість, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. На протязі всього свого існування школа в Україні вдосконалюється та розвивається. Це вимагає неабияких зусиль як від держави, так і від педагогів, які несуть відповідальність за освіту майбутніх поколінь. Так у 2018 році в державну освіту вводиться таке поняття як «Нова Українська Школа». Ця подія означила грандіозні зміни в освітньому середовищі, у системі освіти та в особистості вчителя.

Модернізація освіти вимагає від учителя займатися власним всебічним розвитком, опановувати ряд компетентностей, змінювати

свою педагогічну позицію. Зважаючи на вищевикладене, розгляд суті предметних компетентностей та їх успішне формування в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя є актуальною проблемою як самого педагога, так і сучасної педагогіки.

Аналіз досліджень і публікацій з означеної проблеми.

Педагогічні аспекти формування творчої особистості в нових умовах освітнього процесу розробляють В. Андреев, І. Зязюн, І. Іванов, В. Лозова, С. Сисоєва, О. Савченко, Н. Тарасевич, Н. Щуркова.

Мета статті – теоретично обґрунтувати роль предмету «Технології» у творчій самореалізації особистості майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. В наукових джерелах зазначається, що **предметна компетентність** – це сукупність знань, умінь та навичок у межах предмета, що дозволяє особистості виконувати певні дії через власне ставлення. Предметні компетентності є складовою частиною ключових компетентностей фахівця. Їх призначення в тому, що студент, навчаючись, має оволодіти вмінням аналізувати, систематизовувати та узагальнювати інформацію, розвивати у собі спостережливість як необхідну якість педагогічних впливів, навчився розуміти терміни, поняття, визначення, вмів обґрунтовано і доказово вести полеміку, дискусію, самостійно визначати причини та наслідки педагогічних явищ, процесів, дій, що є складовою його педагогічної взаємодії у педагогічній діяльності, виділяти чинники позитивної мотивації власних дій та вмів створювати власні портрети сучасних ролей педагога, оволодів аксіологічними вміннями виявляти та оцінювати помилки власних педагогічних дій, формувати власну педагогічну позицію. Зміст предмету «Технології» є інтегрованим курсом, що синтезує сукупність знань, умінь та навичок (компетентностей) зі вступу до спеціальності та педагогіки. Засвоюючи систему знань про функції вчителя та його нові ролі в НУШ, студенти одночасно визначають власні позиції у ролі вчителя-класного керівника, тьютора, фасилітатора як у роботі з різновіковими групами

здобувачів освіти, так і в тимчасових дитячих колективах та в змісті педагогіки партнерства.

Розкриття суті педагогічних здібностей вчителя у його професійній діяльності є необхідною умовою саморозвитку та самореалізації майбутнього вчителя. У педагогіці термін «самореалізація» визначається як одна з цілей педагогічного процесу, і полягає в допомозі особистості реалізувати свої позитивні можливості, розкрити здібності і задатки. Педагог, який прагне реалізуватись, проходить, як правило, такі етапи професійного становлення: спочатку у нього домінує особистісна концепція «Я – вчитель», яка передбачає вияв бажання зарекомендувати і проявити себе як хорошого вчителя; потім проходить час, коли домінує концепція діяльності: для особи дуже важливо робити все правильно і гарно. Згодом настає момент, коли педагог ставить собі запитання: а для чого і чи потрібне це все конкретному учневі, якого я навчаю і виховую? Саме тоді, коли починає домінувати концепція виховання, він (вчитель, педагог) максимально наближається до творчості. Тільки частина вчителів постійно розвивають в собі свій творчий потенціал. Цілком слушно зауважують окремі дослідники, що причиною існування негативних педагогічних явищ є «формальне ставлення до педагогічної творчості, поверховий характер інноваційних процесів, наявність негативних стереотипів та шаблонність мислення педагогів». Щоб хоч частково уникнути шаблонності, вивчаючи даний інтегрований курс, студенти педагогічного коледжу складають автопортрет «Я-вчитель», через технологію «фішбоун» встановлюють причини трафаретності в діяльності вчителя, з допомогою наукової інформації про кодекс вчителя виробляють необхідні предметні компетентності та засвоюють елементарні шляхи самореалізації, а творчий етюд «Діти, я здивую вас..» формує в них систему світоглядних переконань про значимість саморозвитку, самоствердження, самовдосконалення. Тому важливим чинником у процесі становлення фахівця є його вміння застосовувати такі методи

науково-творчої діяльності, як моделювання, висування гіпотези, експеримент, проєктування тощо.

Однією із важливих якостей творчої особистості учителя є самостійність мислення. В структурі професійної компетентності творча готовність і у майбутньому творча професійна діяльність педагога залежить від сукупності психолого-педагогічних і спеціальних знань та рівня сформованості розвивальних вмінь. Розвивальні вміння допомагають вчителю створювати атмосферу творчого розвитку пізнавальних інтересів, здібностей, нахилів учнів; стимулювати пізнавальну самостійність й творче мислення, розвивати творчу потребу застосовувати набуті знання, організовувати спільну творчу діяльність вихованців, розвивати стійкий інтерес до навчальної діяльності та науки. Навчити особистість мислити самостійно – це чи не головна проблема як шкільної так і вищої освіти. Цінними у цьому питанні є нестандартні форми семінарських занять: семінар з наперед запланованими помилками, семінар-захист рефератів, семінар-дискусія, семінар - вирішення проблемних питань, семінар - прес-конференція, семінар-«мозговий штурм»; батл знань («battle» – (англ. поєдинок) - конкурс для всіх, хто хоче більше драйву, де є такі умови: бути сміливим, розумно, шалено, доказово, точно, грамотно, висловлюватись, аргументувати, зіставляти, узагальнювати, демонструвати свідоме засвоєння системи наукових знань.

Важлива роль у формуванні творчої особистості педагога належить процесу педагогічного самовизначення. Адже усвідомлений педагогічний вибір, фахове призначення, визнання учителем свого місця в освітньому середовищі активно сприяють його професійному розвитку, стимулюють творчу професійну діяльність, ствердження себе як компетентної особистості. В процесі навчання студенти оволодівають компетентностями аналізувати педагогічні першоджерела, твори класиків педагогіки, сучасні наукові дослідження, запропоновані науковцями, нормативні документи, вчать ся зіставляти факти, висловлювати припущення, будувати гіпотези та аргументовано доводити власну позицію.

У контексті професіональних якостей творчого педагога важливе місце посідає ціннісна орієнтація. Ціннісні орієнтації творчої особистості вчителя – це такі соціальні цінності, які виступають для педагога як стратегічні цілі його творчої діяльності, посідають особливе місце в мотиваційно-регулятивній системі поведінки та професійної діяльності і впливають на творчий зміст та спрямованість його потреб, мотивів, інтересів.

Серед професійних цінностей важливими є любов до дітей, покликання, любов до професії, творча професіональна компетентність, творче натхнення як людська потреба, в якій особистість знаходить щастя. Важливою рисою характеру творчої особистості вчителя є цілеспрямованість. Лише завдяки цілеспрямованості, як ознаки вольового характеру, вчитель долає надзвичайно складні труднощі на шляху вирішення проблеми, мобілізує власні сили свого інтелекту для досягнення мети. Тому розв'язування педагогічних задач-ситуацій, педагогічних завдань, складання моделі власного вчителювання, оволодіння новими стратегіями педагогічної взаємодії (метод «зеленої ручки», прийом «долоньки», кубик Блума, інтерактивна вправа розвитку критичного мислення «шість капелюшків», застосування орф-педагогіки, тренінгові вправи) є досить актуальними методами та формами співпраці із студентами.

Ефективному формуванню та розвитку творчого потенціалу вчителя сприяє самоосвіта, яка є важливою умовою творчого професійного самовдосконалення вчителя. Враховуючи самоосвіту як внутрішню потребу до самореалізації, самовдосконалення та подальшого зростання творчих потенціальних здібностей особистості педагога, варто зазначити ступені розвитку самоосвіти: елементарна (низька), яка може сприяти усвідомленню особистістю потреби в розвитку творчих здібностей; допустима (середня) самоосвіта наповнюється осмисленням особистістю багатогранної педагогічної технології і потреби творчого підходу в її конструюванні, прагненні творчо розвивати та вдосконалювати свою професійну майстерність;

оптимальна (висока), що пов'язана з процесом основного розвитку індивідуальної творчості; ідеальна (найвища) самоосвіта як життєво-необхідна у професійній діяльності, характеризується творчими процесами, самопізнанням, самореалізацією, самопрогнозуванням пошукової педагогічної діяльності та створенням індивідуального, творчого, новаторського стилю професійної діяльності. Залучення студентів до первинного ознайомлення з науково-методичними джерелами інформації, інноваційними електронними платформами, освітніми ресурсами інформаційних технологій, а згодом до конспектування та аналізу наукових підходів освіти, педагогічному процесі, самостійному створенні мультимедійних презентацій, відеороликів тощо є результативним шляхом спонукування до самоосвіти та саморозвитку, ефективного засвоєння системи необхідних знань та формування предметних компетентностей. Досліджуючи дану проблему, вдалося виявити, що 100% студентів надають даному інтегрованому курсу позитивне значення. 68% визначають його ефективність у практичному спрямуванні. 74% студентів погоджуються, що предметні компетентності є необхідною умовою фахової підготовки. Але ми маємо розуміти, що не всі студенти розуміють глибину знань для того, хто вчить інших. Окремі з них у майбутній діяльності будуть діяти шаблонно, окремі дбатимуть про зовнішню сторону справи, і, тільки ті, хто вчасно самовизначився буде інноватором.

Висновки. Підсумовуючи сказане вище, ми наголошуємо на тому, що важливим об'єднувальним чинником формування предметних компетентностей в студентів педагогічного коледжу через вивчення предмету «Технології» є прагнення постійного саморозвитку, цілеспрямоване, систематичне збагачення знань, умінь, навичок; творче застосування набутих знань у професійній діяльності та творча співпраця викладача та студентів. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні проблеми пошуку дієвих шляхів формування предметних компетентностей як необхідного складника творчого професійного самовдосконалення вчителя.